

De Safo a Martina Navratilová

Les dones prefereixen les dones

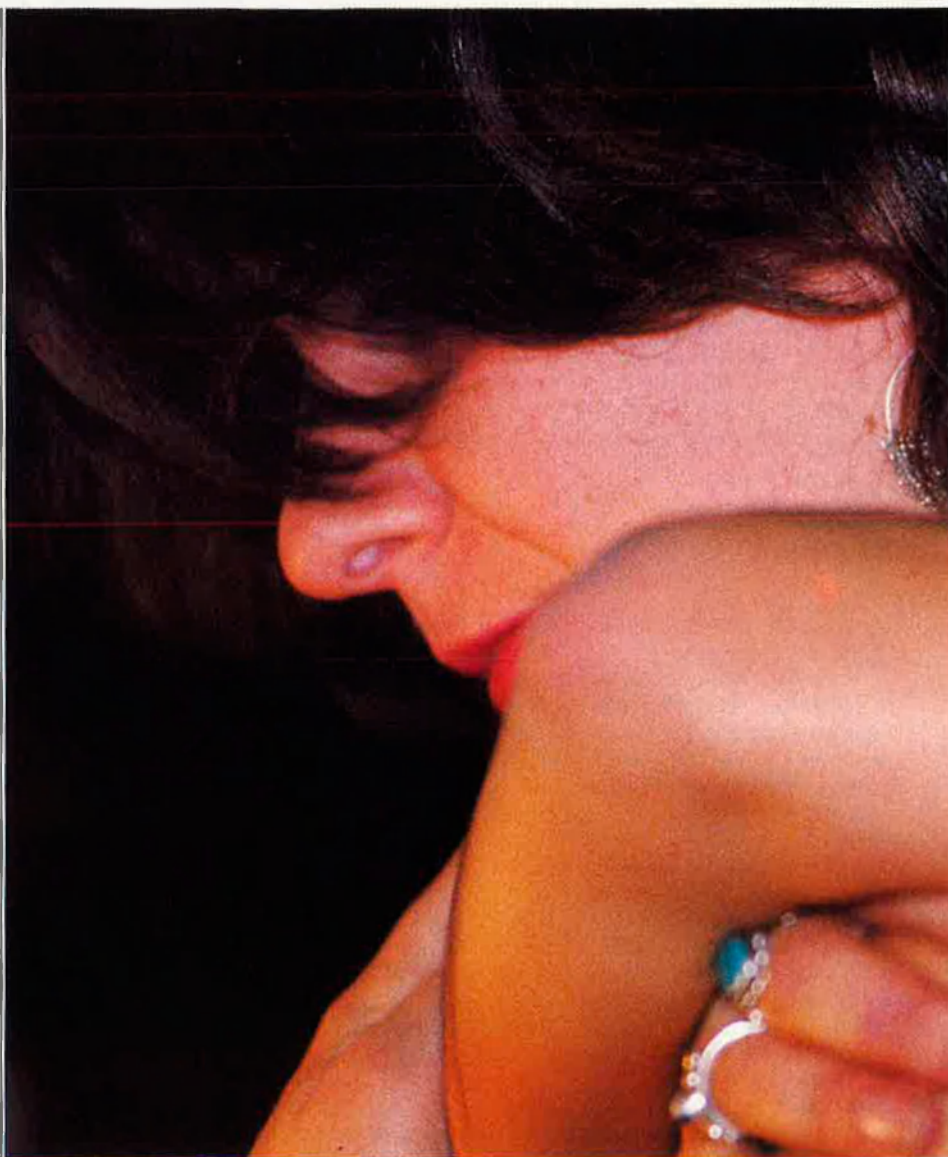
A la Belle Époque, les dones preferien les dones. En aquella època ser lesbiana era gairebé obligat per a aquelles que volien formar part de la classe culta i *chic*. Però ha plogut molt des d'aleshores. Avui, mentre es tolera l'homosexualitat masculina, la femenina ha de ser encoberta.

Fa poques setmanes, Televisió de Catalunya va tornar a emetre una pel·lícula que, si no va durar gaires dies a les sales de cinema, va causar un gran impacte als que la van veure: *Mitja hora més amb tu*, de la directora Donna Deltch. La pel·lícula narra la història d'una professora de literatura, de vacances lluny de casa, que coneix una noia jove de la qual s'acaba enamorant. La novetat d'aquest film és que mostra, amb una naturalitat sorprenent, la relació afectiva i sexual entre dues dones. A més, trenca alguns dels mites clàssics del lesbianisme –sobretot des del punt de vista dels homes–: les protagonistes no tenen cossos ni actituds masculines ni es vesteixen com els homes: són dones idèntiques a qualsevol altra dona. L'única cosa que les diferencia de les altres és que s'estimen entre elles.

Però, *Mitja hora més amb tu* ¿reflecteix realment un nova manera d'entendre l'homosexualitat femenina? Algunes dades fan pensar que sí. A la discoteca Katmandou de París, per exemple, cada vespre una bona colla de noies idèntiques a les que podríem trobar en qualsevol altra discoteca, es llancen a la pista per ballar al so de *Mujer contra mujer* de Mecano o altres cançons de temàtica lesbiana. Al mateix temps, sembla que a poc a poc va desapareixent la "cultura de resistència", com anomena una coneguda militant barcelonina l'actitud i l'estètica de reafirmació que durant molts anys ha marcat profundament les lesbianes d'arreu del món. L'homosexualitat femenina comença, doncs, a deixar de ser, en aquest sentit, una "forma de vida".

¿PER QUÈ UNA DONA N'ESTIMA UNA ALTRA?

Hi ha qui afirma que les dones, des de la infantesa, tenen moltes més ocasions

"Vine a Lesbos, bella Helena, vine per dansar-hi amb mi al ritme de Safo" (S. Langemont).

CARME PUÉRTOLAS

de conèixer-se entre elles que no pas els nois. Així, si tothom troba normal que dues noies dormin juntes o caminin pel carrer agafades de la mà, ningú no veuria amb bons ulls un comportament similar entre dos amics. De les noies es

dirà que "són molt bones amigues", mentre que, els nois, el més probable és que els qualifiquin de "maricons". Aquestes "oportunitats" que els ofereix la mateixa societat que després les rebutja, són, segons moltes lesbianes, una

de les causes principals, en l'adolescència, que una noia se senti atreta per una altra.

Però n'hi ha moltes altres. La força que pren el moviment feminista durant la dècada dels seixanta i dels setanta fa que moltes dones tinguin consciència, per primera vegada en la seva vida, d'un seguit de possibilitats que fins aleshores els havien estat si no prohibides si més no negades. En aquests cercles, moltes dones van accedir a l'homosexualitat d'una manera no traumàtica. "Jo sempre havia anat amb homes —explica Clara

clista i prepotent, han estat també una de les causes principals de l'homosexualitat femenina, la que naix del rebuig. Jean Chalon escrivia a principi de segle una frase que avui, desgraciadament, encara té plena vigència: "Si al 1900 Gomorra no deixa d'estendre les seves fronteres és a causa de la brutalitat masculina: la nit de noces és una violació legal de la qual molt poques dones es refan". I qui diu nit de noces, diu primera relació sexual. I el llibre *Femmes et Russie*, publicat per l'editorial feminista francesa Des Femmes aporta una confessió d'una terrible crue-

L'AMOR DE PORTES ENDINS

Durant molts anys la Teresa i l'Anna han hagut de viure fent veure que... Fent veure que no vivien juntes. Quan la Teresa convidava els amics a sopar, l'Anna també hi era, però com una convidada més, i feia veure que no coneixia la casa. Després de sopar, se n'anava juntament amb els altres. Donava un volt pel barri i al cap d'una estona tornava a pujar a casa seva. "No és que ens molesti que se sàpiga, de fet els més íntims amics nostres saben perfectament que

La ruta de Safo

Malgrat un cert catacumbisme, les lesbianes dels Països Catalans estan organitzades, es reuneixen, freqüenten bars, publiquen revistes, etcètera. A Barcelona, les associacions més actives són la Coordinadora d'Iniciatives Gais i Lesbianes (Tallers, 45) i Comissió de Lesbianes de l'Eix Violeta (Gran Via, 549). Entre els bars més famosos —els homes no hi són ben vistos— cal esmentar el Member's (Sèneca, 3), un clàssic de l'ambient; Daniel's (Marià Cubí, 121); La nostra illa (Reig i Bonet, 3) i Imagine. Des que ha desaparegut La Sal, l'única llibreria lesbiana de Barcelona és Pròleg (Dagueria, 13).

A València també hi ha dues organitzacions que aglutinen les lesbianes: Col·lectiu de Feministes Lesbianes i Col·lectiu Gai i Lesbià. Latinova (L. Santàngel, 24) i Chaplin (Dénia, 38) són dos dels bars més concorreguts. Però, a l'estiu, la terrassa d'El Negrito, a la plaça del mateix nom, es converteix en un lloc habitual d'encontre.

A les Illes hi ha diversos col·lectius: Assemblea de Dones (Montenegro, 9 de Palma) i Grup de Dones de Menorca (Sa Bassa Roja, 81).

Aquests mateixos grups són generalment els que editen les poques revistes lesbianes que es troben al mercat. *Tribudes* i *Laberint* (publicades a Barcelona) i *Paper Gai* (publicada a València) són potser les més conegudes.

D. T.

"El desig ens enllaçarà, la meua boca aspirarà els teus llavis, les meves mans et faran morir". (S. Langemont)

CARME PUERTOLAS

P— encara que d'alguna manera em sentia atreta per les noies. Conèixer la gent del col·lectiu va servir per obrir-me els ulls, per decidir-me a fer un pas que, d'altra manera, no hauria fet mai".

Els homes, amb la seva actitud mas-

sa: "La grolleria dels homes, la seva embriaguesa, la seva manca de voluntat, els cops que ens donen, fan que les dones, en secret, esdevinguem homosexuals". I la declaració no és de l'època dels tsars, sinó del 1980, en plena era Brèjnev.

vivim juntes i que ens estimem. Però tampoc no és cosa d'escampar-ho per tot arreu. Dir-ho públicament porta molts riscos que per ara no ens veiem amb cor de córrer. Podríem tenir dificultats amb la feina, amb la família, amb els veïns..."

Dones damnades

Sentia els bonics pits tebis de Xavière contra els seus, respirava el seu preciós alè: ¿era desig, allò? ¿Què desitjava? ¿Els llavis de Françoise contra els seus? ¿Aquell cos abandonat als seus braços? No podia imaginar res, només era una necessitat confusa de tenir per sempre més aquella cara que la mirava i de poder dir: és meva". **Simone de Beauvoir** (aquest paràgraf pertany a la seva novel·la *L'invitée*) és una lectura obligada per a tota dona que "s'estimi les dones". Tot i que no és autora de cap obra explícitament eròtica, en algunes de les seves novel·les es troben passatges o escenes relatives a l'amor femení. Igual passa amb **Virginia Wolf** o amb **Marguerite Yourcenar**, l'obra de les quals té un viu poder d'evocació eròtic. ¿Però existeix realment una literatura eròtica escrita per dones i per a les dones? Si fem una ullada a les col·leccions especialitzades o a les antologies del gènere, hi trobem efectivament molts noms femenins, però rere la majoria d'ells acostuma a haver-hi un home que creu inci-

tar més al lector si ho fa sota un nom de dona. Pseudònims a banda, no són poques les dones que han escrit alguna obra eròtica. Dos dels èxits més importants de la literatura eròtica de tots els temps han estat escrits per dones: *Història d'O*, de **Pauline Réage** i *Emmanuelle* de l'euroasiàtica **Emmanuelle Arsan**. Sense anar més lluny, una escriptora com **Maria Jaén** va aconseguir amb *Amorrada al piló*, un dels èxits editorials més sonats dels últims anys. Hi ha dones, doncs, que escriuen literatura eròtica; el que no es tan clar és que el seu erotisme sigui gaire diferent del que escriuen els homes. Entre els llibres adreçats exclusivament o sobretot a les dones hi ha alguns clàssics del lesbianisme, malauradament encara no traduïts al català, com *Les femmes préfèrent les femmes*, d'**Elula Perrin**; *Thérèse et Isabelle* de **Violette Leduc** (i en general tota l'obra d'aquesta escriptora); *Le Rempart des Béguines*, de **Françoise Mallet-Joris** i un no gaire llarg etcètera del qual caldria destacar

CARMÉ PUÉRTOLAS

Thérèse Massart, una escriptora considerada de segona fila, però que té el mèrit d'haver "proletaritzat" la literatura eròtica per a dones amb novel·les com *Les pigeons meurent en dormant* o *Les mâles de velours*, tot i que tenen més a veure amb la literatura de consum que se sol vendre a les estacions que no pas amb l'art de **Colette** o de **Djuna Barnes**, per esmentar dos noms mítics més. Però potser és entre els

homes que hem de cercar les millors pàgines que mai s'hagin escrit sobre l'amor entre dones, ja que segurament ningú no l'ha cantat amb tant d'apassionament com Baudelaire ("Dones damnades" a *Les flors del mal*) o Marcial (1.90 i 7.67), ni ningú l'ha descrit amb tanta franquesa i, si es vol, tan obscenament com Pierre Louys a l'obra *Tres filles de sa mare*.

D.T.

La casa de l'Anna i la Teresa, com la casa de totes les lesbianes que viuen en parella es converteix així en la seva illa secreta, un dels únics llocs del món on poden expressar-se el seu amor sense por ni temors pel què diran o per allò: "aquí no, que ens poden veure". I és que la societat digereix malament el fet que dues dones assumeixin la seva homosexualitat. Aquest rebuig provoca inevitablement una frustració i un tancament. Els *ghettos* (bars i discoteques d'ambient, locals d'associacions, etcètera) es converteixen aleshores en els únics llocs "públics" on és possible de viure tal com ets: "Són llocs on et ve de gust d'anar -explica la Clara P.- perquè pots expressar-t'hi sense que ningú et controlï; quan entres tothom dona per fet que ho ets. En canvi, si vas a locals heterosexuales, no saps ni com són ells, ni ells saben com ets tu. Aquesta diferència és la que en certa manera fa que el *ghetto* sigui atractiu per a nosaltres".

Allà on la contradicció de la societat, i sobretot dels homes, respecte a l'homosexualitat femenina resulta més evident és en el negoci de la pornografia. Els temes lesbians ocupen els prestatges preferents dels sex-shops i és difícil de trobar una pel·lícula pornogràfica on no hi hagi una escena entre dues noies, sovint presentada sota la forma de *ménage à trois*. Així, si el lesbianisme literari i cinematogràfic té una gran sortida comercial -pornogràfic o no: el fotògraf David Hamilton s'ha fet d'or a base de tendres adolescents difuminades entre paisatges bucòlics-, el lesbianisme real continua sent un tabú social.

Alguns psicòlegs es plantegen aquesta contradicció d'una forma molt explícita: "L'home no pot acceptar que una dona li negui el seu "dret" antropològic a la penetració". Anthony W. Levy considera que aquest és l'únic plantejament que fa comprensible la doble moral de l'home davant l'homosexualitat femenina: "No-

més quan aconsegeix de reduir la lesbiana a un simple instrument d'excitació, l'home desactiva el fantasma de l'*Ama-zona*".

PLANTAR CARA

Entre la mala consciència dels homes i la por d'algunes dones de reconèixer la seva pròpia sexualitat, el lesbianisme malda per ser reconegut socialment. Per això el moviment lesbiana i feminista dona tanta importància als gestos públics, com el de la tennista nord-americana Martina Navratilovà que sempre ha assumit la seva condició, malgrat tots els problemes personals que això li ha comportat. Martina Navratilovà encarna actualment aquell compromís orgullós que en altres èpoques va ser representat per noms tan il·lustres com Virginia Woolf, Gertrude Stein, Anaïs Nin, Sarah Bernhard o Colette.

Dolors Terraza